

Славомир Мрожек

СЛОН

Изданието е финансирано од Министерството за
култура на Република Македонија

БИБЛИОТЕКА – *ARS MAGNA*

Главен уредник
Филип Димевски

Наслов на оригиналот
Slawomir Mrozek, SŁOŃ

Copyright © 1991 by Diogenes Verlag AG Zürich
All rights reserved

Превод од полски јазик
Филип Димевски

Јазична редакција
Андреј Јованчевски
Ѓоко Здравески

Лектура
Ирена Ралева

Компјутерска обработка
БЕГЕМОТ

Ликовно уредување
Бојан Димитријевиќ

© Сите права на изданието ги има – БЕГЕМОТ ДООЕЛ
Забрането е копирање, умножување и објавување на
делови или на целото издание во печатени или електронски
медиуми без писмено одобрение од издавачот.

Славомир Мрожек

СЛОН

Vegeto

Скопје, 2017

СОДРЖИНА

СЛОН	7
ОД ТЕМНИНАТА	13
ИМЕНДЕН	16
САКАМ ДА БИДАМ КОЊ	22
ТИВКИОТ СОРАБОТНИК	24
ДЕЦА	28
ПРОЦЕС	34
ЛЕБЕДОТ	40
МАЛИОТ	43
ЛАВОТ	49
ПРИКАЗНА ЗА ЧУДЕСНОТО СПАСЕНИЕ	53
МОНОЛОГ	56
ЖИРАФА	60
ЗА ПАРОХОТ И	
ПОЖАРНИКАРСКИОТ ОРКЕСТАР	66
ЖАЛ	70
***	73
СПОМЕНИКОТ НА ВОЈНИКОТ	77
ЗАДНИНАТА НА ЕПОХАТА	81
ВО ФИОКАТА	86
ФАКТ	89
ПРИЗНАНИЈАТА ЗА ЗУГМУНТЧЕ	92
СЛУЧКАТА НА БАРАБАНЦИЈАТА	96
ЗАДРУГАТА „ЕДЕН“	101
ПЕР ГИНТ	106
ПИСМО ОД ДОМОТ ЗА СТАРЦИ	115
ПОСЛЕДНИОТ ХУСАР	119
КОЊЧИЊА	124
ПОЕЗИЈА	128
ПАТОТ НА ГРАЃАНИНОТ	133
ОД МУАБЕТИТЕ НА ЧИЧО	138
ПАСТОР	146
СОВРЕМЕНИОТ ЖИВОТ	150
СЛУЧКА	153
НА ПАТ	158
УМЕТНОСТ	163
ВЉУБЕНИОТ ШУМАР	166
ПРОЛЕТ ВО ПОЛСКА	170
СИЕСТА	175
ВETERАНОТ НА ПЕТТИОТ ПОЛК	186
СКЕПТИК	191
ХРОНИКА НА ОПСАДЕНИОТ ГРАД	193

СЛОН

Раководителот на зоолошката градина се покажа како кариерист. Животните ги третираше само како отскочна даска. Исто така, не обрнуваше внимание на надлежната улога на својата функција во воспитувањето на младината. Жирафата во неговата градина имаше краток врат, јазовецот не поседуваше дури ниту свое дувло, мрмотите, веќе рамнодушни кон сè, цивкаа мошне ретко и некако неволно. Овие пропусти не би требало да се случуваат, дотолку повеќе што зоолошката често беше посетувана од училишни екскурзии.

Тоа беше провинциска зоолошка, во неа недостигаа неколку основни животни, меѓу нив и слон. Засега, се трудеа да го пополнат неговото место одгледувајќи три илјади зајаци. Сепак, сразмерно со развитокот на нашата земја – плански се пополнуваа недостатоците. Најпосле дојде времето и за слонот. По повод

22 Јули¹, зоолошката доби известување дека следувањето за слон најпосле било решено. Вработените во зоолошката, искрено посветени на проблемот, се израдуваа. Нивната зачуденост беше уште поголема кога дознаа дека директорот напишал молба до Варшава, во која се откажува од следувањето и претставил план за снабдување со слон на домаќински начин.

„Јас и целиот персонал“, напиша, „сме свесни дека слонот е голем товар врз плеките на полскиот рудар и топилничар. Сакајќи да ги намалиме своите трошоци, предлагам гореспоменатиот слон во оваа молба да го замениме со сопствен слон. Можеме да направиме слон од гума, во соодветна големина, да го надуваме со воздух и да го ставиме во живеалиште. Педантно бојадисан, нема да се разликува од вистински, дури ни при поблизок увид. Да не забораваме, слонот е трмаво животно, па не прави никакви скокови, не трча и не се прпелка. На живеалиштето ќе ставиме табличка со објаснување дека овој слон е особено трмаво. Парите заштедени на тој начин можеме да ги пренамениме за изградба на нов млазен авион или за конзервација на црковните споменици. Ве молам да обрнете внимание дека како иницијативата, така и изработката на проектот е мој скроман удел во колективниот труд и борбата. Покорно ваш,“ – и потпис.

Очигледно, молбата стасала до рацете на некој бездушан службеник, кој бирократски

¹ Национален празник на Преродбата на Полска, најважниот полски празник во периодот на Народна Република Полска (заб. на прев.).

ги третираше своите обврски и не навлегувал во суштината на проблемот, туку – раководејќи се само според директивите во сферата на намалувањето на трошоците – го прифатил планот. Откако доби потврден одговор, директорот на зоолошката градина нареди да се изработи огромна обвивка од гума, која потоа требаше да се исполни со воздух.

Тоа требаше да го изведат двајца настояници со тоа што ќе ја надуваат обвивката од двата спротивни краја. За тоа да се задржи во дискреција, целата работа требаше да биде завршена во текот на ноќта. Жителите на градот веќе дознаа дека треба да пристигне вистински слон и сакаа да го видат. Освен тоа, директорот форсираше бидејќи очекуваше премија, доколку неговата идеја биде крунисана со успех.

Се затворија во шупата каде што имаше направено прирачна работилница и почнаа со дувањето. Сепак, по два часа напор, констатираа дека сивата обвивка само малку се поткренала над подот создавајќи компировиден, сплескан облик, кој сè уште во ништо не потсетува на слон. Ноќта си врвеше, човечките гласови се стишија, единствено од зоолошката доаѓаше повикот на чакалот. Уморни, накратко прекинаа внимавајќи веќе надуваниот воздух да не се издиши. Тоа беа постари луѓе, ненавикнати на таква работа.

„Ако и понатаму оди вака, ќе завршиме дури сабајле“, рече едниот од нив. „Што ќе ѝ кажам на жена ми кога ќе се вратам дома? Та изгледа нема да ми поверува кога ќе ѝ кажам дека цела ноќ сум дувал слон.“

„Имаш право“, се согласи другиот. „Ретко се дуваат слонове. Сето ова е поради тоа што нашиот директор е левичар.“

По наредниот половина час се почувствуваа уморно. Корпусот на слонот се зголеми, но уште беше далеку од својот целосен облик.

„Сè потешко оди“, констатира првиот.

„Навистина“, се согласи другиот. „Ептен килаво. Да одмориме малку.“

Додека одмораа, едниот од нив забележа еден вентил за гас што стрчеше од сидот. Си помисли, би можело ли да се наполни слонот докрај со гас – наместо со воздух. Му кажа на колега за тоа.

Решија да се обидат. Го приклучија слонот на вентилот и, на нивна радост, по средината од шупата набргу застана животното во целата височина. Беше како живо. Снажен труп, нозе како дирекци, големи уши и неминовната сурла. Директорот, веќе непринуден да полага никакви сметки, а воден од амбицијата, во својата зоолошка да поседува импозантен слон, се потруди моделот да биде многу голем.

„Оригинален“, изјави оној што се сети на идејата со гасот. „Можеме да одиме дома.“

Изутрината, слонот беше преместен во специјално – за него изградено – живеалиште, на централно место, покрај кафезот со мајмуните. Поставен пред природна карпа во заднина – изгледаше застрашувачки. Пред него беше поставена табличка: „Особено тровав – воопшто не трча.“

Едни од првите посетители тој ден беа учениците на локалното училиште, кои ги доведе

учителот. Учителот планираше да одржи лекција за слонот на нагледен начин. Ја застапа целата група пред слонот и го започна предавањето:

„...Слонот е тревопасно животно. Со помош на сурлата кине млади дрвца и ги јаде нивните лисја.“

Учениците, сконцентрирани пред слонот, го гледаа полни со восхит. Чекаа слонот да искорне некое дрвце, но тој неподвижно чмаеше зад оградата.

„...Слонот директно потекнува од макутите, кои денес се веќе изумрени. Па, не е чудно што е најголемото живо копнено суштество.“

Повнимателните ученици фаќаа белешки.

„...Само китот е потежок од слонот, но тој живее во море. Па, можеме слободно да кажеме дека кралот на џунглата е слонот.“

Во зоолошката дувна благо ветре.

„...Тежината на возрасен слон се движи помеѓу четири и шест илјади килограми.“

Тогаш слонот се мрдна и се крена во воздухот. Накратко се нишаше веднаш над земјата, но, потпомогнат од ветрот, се вивна нагоре и ја прикажа својата огромна фигура на заднината од азурот. Уште момент и, јурејќи сè повисоко, се насочи кон гледачите долу со четирите крукчиња на расчекорените нозе, набабрениот мев и врвчето на сурлата. Потоа, носен хоризонтално од ветерот, отплови над оградата и исчезна високо зад врвовите на дрвјата. Стаписаните мајмуни гледаа во небото.

Слонот го пронајдоа во блиската ботаничка градина каде што, паѓајќи, се наденал на кактус и пукнал.

А учениците, кои тогаш беа во зоолошката градина, го занемарија учењето и станаа хулигани. Наводно пијат вотка и кршат прозорци. Воопшто не веруваат во слонове.